

Economisch-Statistische Berichten

Economisch Instituut voor de
Bouwnijverheid

★

Drs. W. le Mair

De landbouw in Benelux — nieuwe
perspectieven?

(I)

★

Drs. A. J. van Straaten

Het aandeel van de werknemers in het
nationaal inkomen in de
Verenigde Staten

★

C. Vermey

De vrachtenmarkt

★

G. C. A. Mulder, B. Sc., Ps. D.
Surinaamse kanttekeningen

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

41e JAARGANG

No. 2042

WOENSDAG 8 AUGUSTUS 1956

EERSTE NEDERLANDSCHE

VERZEKERING-MIJ. OP HET LEVEN EN TEGEN
INVALIDITEIT N.V.

- Pensioenregelingen
- Risico-herverzekering van pensioenfondsen
- Aanvullingen op het wettelijk bodempensioen

HOOFDKANTOOR:
JOHAN DE WITTLAAN 50 - 'S-GRAVENHAGE
TEL. 01700-51.43.51

STALEN KANTOOR MEUBELEN

2-9 sept. 1956

LEIPZIGER MESSE

Mastermesse mit Angebot technischer Gebrauchsgüter
GRATIS VISUM

Alle inlichtingen worden verstrekt door:

**Nederlandse Kamer van Koophandel
voor Duitsland,**

Jan van Nassaustraat 3. 's-Gravenhage. Tel. 777872

LEIPZIGER MESSEAMT · LEIPZIG C1 · HAINSTRASSE 18

R. Mees & Zoonen

Bankiers en
Assurantie-makelaars

Rotterdam

Amsterdam · 's-Gravenhage
Delft · Schiedam · Vlaardingen
Alblasserdam

*verlenen gaarne hun
goede diensten, o.m.
bij het*

*kiezen van beleggingen
sluiten van auto-, w.a.,
fraude- en berovings-
verzekeringen*

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: *Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.*
Telefoon redactie: K 1800-52939. Administratie: K 1800-38040. Giro 8408.

Bankiers: *R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Commerce, 6, Place Royale, Brussel, postcheque-rekening 260.34.*

Redactie-adres voor België: *Dr. J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.*

Abonnementen: *Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.*

Abonnementsprijs: *franco per post, voor Nederland en de Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f. 29,—, overige landen f. 31,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.*

Losse nummers 75 ct.
Speciale nummers f. 2.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. *Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H.A.M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).*

Advertentie-tarief *f. 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f. 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.*

Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid

Op 31 mei van dit jaar werd officieel de Stichting Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid opgericht, welke is gevestigd aan de Technische Hogeschool te Delft. In de oprichtingsbijeenkomst werd o.a. het woord gevoerd door Prof. Ir. J. H. van den Broek, die erop wees dat een juist gebruik van en een goed inzicht in de bouwactiviteit zaken zijn die niet slechts van belang zijn voor het producerende bouwbedrijf doch ook voor de consumerende maatschappij en de leidinggevende Overheid. Naast de vertegenwoordigers der economische wetenschappen zullen in het nieuwe Instituut dan ook deze drie „zuilen” vertegenwoordigd zijn om in onderlinge samenwerking de bestudering der zo belangrijke problemen op het gebied van de bouwnijverheid ter hand te nemen.

De heer J. Dura Dzn., die eveneens op de openingsbijeenkomst het woord voerde, constateerde dat met de oprichting van het Instituut een nieuwe periode wordt ingeluid waarin het bouwbedrijf geruggesteund wordt door wetenschappelijk onderzoek van algemeen maatschappelijke waarde op het zoveel omvattende economische terrein. Terecht legde hij er voorts de nadruk op dat het voor de gemeenschap van de allergrootste betekenis moet worden geacht dat een juiste planning van het bouwbedrijf als geheel plaatsvindt. Daarnaast, meende hij, moet een verdergaande industrialisatie van het grootste belang worden geacht mede om de huidige bouwcapaciteit op de meest efficiënte wijze te benutten.

Het is inderdaad een belangrijke taak die het nieuwe Instituut wacht. Op weinig sectoren van ons economisch leven zijn de ogen zo gericht als op de bouwnijverheid. Kritiek wordt terecht en ten onrechte uitgeoefend op de produktiewijze in deze nijverheid, op de ontwikkeling van de arbeidsproduktiviteit, op de snelheid waarmee de mechanisering wordt doorgevoerd, op de betaling van zwarte lonen enz. enz.

Middelerwijl duurt de woningnood voort en wordt het vraagstuk van de krotopruijing met de dag dringen-

der. De inrichting van de woning geniet steeds meer belangstelling met het oog op de opvoering van de efficiency van het huishouden en het woningdifferentiatieprobleem staat in het centrum van de (gemeentelijke) belangstelling. Het huurprobleem is bij de huidige kabinetsformatie wederom uitgebreid ter sprake gekomen en samenhangend daarmee de financiering van herbouw en nieuwbouw. Er is dan ook nauwelijks een tak van bedrijf denkbaar waarmee de gemiddelde burger zeker in deze tijd zo intensief te maken heeft als met de bouwnijverheid.

In flagrante tegenspraak tot het grote belang van deze bedrijfstak staat een ontstellend gebrek aan exacte gegevens waarmee de researchwerker de problemen van deze bedrijfstak kan onderzoeken. Een ieder die zich met de research van de bouwnijverheid bezig houdt stuit vrijwel onmiddellijk op een fundamenteel gemis aan de meest eenvoudige grondgegevens. Een huurindexreeks van voldoende lengte is niet of in onvolledige mate aanwezig; over de arbeidsproduktiviteit is officieel niets bekend; ook niet over de regionale verschillen daarin in recente jaren. De totale produktie aan woningen wordt eenvoudigweg gemeten aan het aantal woningen zonder meer, zonder onderscheid te maken naar grootte en inrichting van de woning enz. Iedere diepgaande analyse wordt daardoor vrijwel onmogelijk.

Wij nemen aan dat het jonge Instituut het mede tot zijn taak zal rekenen op ruime schaal tot verzameling en systematisering van gegevens betreffende de bouwnijverheid over te gaan om in deze ernstige leemte te voorzien. Dit moet een conditio sine qua non voor verdere diepergaand onderzoek worden geacht.

Wij spreken de hoop uit dat het nieuwe Instituut wel moge gaan, dat vele vruchtbare onderzoekingen zullen worden verricht en dat veel materiaal zal kunnen worden verzameld waarvan ook zovele anderen profijt zullen kunnen trekken.

N.E.I.

L. H. KLAASSEN.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid, door Drs. L. H. Klaassen	711	De vrachtenmarkt, door C. Vermey	718
De landbouw in Benelux — nieuwe perspectieven? (I), door Drs. W. le Mair	713	Surinaamse kanttekeningen, door G. C. A. Mulder, B.Sc., Ps. D.	720
Het aandeel van de werknemers in het nationaal inkomen in de Verenigde Staten, door Drs. A. J. van Straaten	715	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs. J. C. Brezet	721
		Statistiek en:	
		Interim-indexcijfers van groothandelsprijzen....	723

COMMISSIE VAN REDACTIE: C. van den Berg; Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen;

F. de Vries. Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELLEN VAN DEZE WEEK

Drs. W. LE MAIR, De landbouw in Benelux — nieuwe perspectieven? (I).

Tot op heden heeft men voor Benelux het bereiken van een onbelemmerd handelsverkeer centraal gesteld. In Benelux is men eigenlijk reeds onmiddellijk op het landbouwvraagstuk gestuit; daarom heeft men de landbouw als het ware ingekapseld in een aantal protocollen. Door het wegvallen van de Europese Defensie Gemeenschap in 1954 en de daarmee gepaard gaande slag welke aan het integratiestreven van de zes „Schuman-landen” werd toegebracht, trad de tot standkoming van de Economische Unie tussen de Benelux-landen meer op de voorgrond. In dit artikel wordt ingegaan op de oorzaken van het verschil in het gevoerde landbouwbeleid in de Benelux-landen. Daar de werkgelegenheid in de landbouw in de eerste plaats een structureel en geen conjunctureel vraagstuk is, staat stabilisering van de inkomens voorop; in dit opzicht vertonen de Benelux-landen geen verschil. De verschillen in agrarisch beleid houden in sterke mate verband met de omstandigheid of een land op agrarisch gebied al dan niet in belangrijke mate exporterend is. Wat dit betreft is er een groot verschil tussen België en Luxemburg enerzijds en Nederland anderzijds. Daarnaast zijn er verschillen in de mate waarin door maatregelen op landbouw-technisch gebied een efficiënte produktie verkregen wordt. Schr. concludeert dat: ook in een gemeenschappelijke markt voor de landbouw een zekere stabilisatie der agrarische inkomens de grondslag moet vormen voor het prijsbeleid; de drie landen gezamenlijk een belangrijke agrarische uitvoer hebben waarop de gemeenschappelijke landbouwpolitiek gebaseerd zal moeten zijn; het prijsbeleid onder gezamenlijke verantwoordelijkheid zal moeten worden gevoerd.

Drs. A. J. VAN STRAATEN, Het aandeel van de werknemers in het nationaal inkomen in de Verenigde Staten.

Naar aanleiding van een in het zgn. ruimterapport aan de orde gestelde vraag, of de lonen van werknemers in bedrijven in ons land bij die van andere inkomens zijn achtergebleven, behandelt schr. deze vraag vóór de Verenigde Staten. Gewerkt wordt met een grootte, die het aandeel van de werknemers in het nationaal inkomen beoogt weer te geven. Schr. maakt een vergelijking tussen het beloop van de conjunctuur, de wijzigingen in de geldswaarde en het werknemersaandeel. In de jaren 1952 en 1953 zien we bij een hoog niveau van economische activiteit en lagere ondernemerswinsten dan in de voorafgaande jaren, doch met kleine arbeidsreserves, een stijging van het werknemersaandeel. Dit aandeel heeft zich ook in 1954 en waarschijnlijk in 1955 op dit hogere niveau weten te handhaven. Vervolgens gaat schr. na hoe de ontwikkeling is geweest van het werknemersaandeel in de verschillende takken van nijverheid gedurende het tijdvak 1929-1954. Schr. besluit met het voorbehoud, dat geen rekening gehouden kon worden met de invloed van structurele wijzigingen, zoals de procentuele stijging van het aantal werknemers van de Overheid, op de berekende werknemersaandelen.

C. VERMEY, De vrachtenmarkt.

In het eerste half jaar van 1956 lagen de vrachten in vrijwel alle sectoren der vrachtenmarkt op een hoog niveau. Dit werd vooral veroorzaakt door de aanzien-

lijke koleninvoeren van West-Europa uit de Verenigde Staten. Na een hoogtepunt in mei kwamen de vrachten in juni op een lager peil onder invloed van seizoenslapse; voor het najaar wordt echter weer een stijging verwacht. Rekening dient evenwel gehouden te worden met de mogelijkheid, dat schepen uit de Amerikaanse reservevloot voor kolenvervoer worden vrijgegeven en met het feit dat een groot aantal vrachtschepen in aanbouw resp. in bestelling is. Bovendien vertonen de exploitatiekosten nog steeds een stijging. Bijzondere aandacht verdient de zich snel uitbreidende vloot onder zgn. „flags of convenience”. In dit verband verdient vermelding, dat enkele Engelse rederijen een dochteronderneming in Bermuda hebben gesticht, waar de belastingen aanzienlijk minder zwaar drukken dan in Engeland.

G. C. A. MULDER, B.Sc., Ps.D., Surinaamse kanttekeningen.

Schr. geeft een overzicht van de gebeurtenissen in Suriname in het tweede kwartaal van 1956. In het binnenland traden enkele politieke en economische spanningen op. Uitvoerig bespreekt schr. de verbeterde statistische berichtgeving door het Algemeen Bureau voor de Statistiek. Bij de in- en uitvoercijfers wordt thans de goedereindeling van de Standard International Trade Classification toegepast, hetgeen de vergelijkbaarheid met andere landen ten goede komt. Inzake de uitvoering van het Tienjarenplan begint de binnenlandse kritiek sterker te worden. In het algemeen richt deze zich tegen het afglijden in sociaal-culturele zin van het Tienjarenplan. In een onderontwikkeld gebied als Suriname heeft een welvaartsplan alleen dan resultaat op de lange duur, wanneer de produktieve basis wordt verbreed.

— SOMMAIRE —

Drs. W. LE MAIR, L'agriculture dans les pays Benelux — nouvelles perspectives? (I).

L'auteur entre en détails au sujet des causes des différences dans la politique agraire dans les divers pays Benelux. Ces différences sont déterminées dans une large mesure par le degré d'importance d'un pays quant à l'exportation dans le domaine agricole. L'auteur termine en indiquant quelques principales caractéristiques de la politique agraire commune à suivre.

Drs. A. J. VAN STRAATEN, La part des salariés dans le revenu national aux Etats-Unis.

A l'occasion de la question récemment soulevée dans un rapport du Sociaal-Economische Raad (Conseil Social-Economique) concernant le développement de la part des salariés dans le revenu national en Hollande, l'auteur traite de cette question pour les Etats-Unis.

C. VERMEY, Le marché des frets.

Dans le premier semestre de 1956 le niveau des frets fut très élevé. Les principales causes en étaient les transports de charbon et de céréales des Etats-Unis à l'Europe occidentale.

G. C. A. MULDER, B.Sc., Ps.D., Notices du Surinam.

L'auteur donne une vue d'ensemble des événements au Surinam pendant le deuxième trimestre de 1956. Il attire spécialement l'attention sur l'amélioration du système de donner des renseignements statistiques.

De landbouw in Benelux — nieuwe perspectieven?

(I)

De ervaring leert, dat zich in de Benelux-ontwikkeling niet zelden perioden voordoen die duiden op een verstarring van de verhoudingen; perioden ook waarin een zekere spanning tussen de betrokken landen aan de dag treedt. De reis naar het einddoel — de Economische Unie — lijkt dan te stagneren.

Tot dusverre hebben deze stagnaties het doel schijnbaar niet wezenlijk in gevaar gebracht. In verantwoordelijke kringen heeft men in elk geval het grote belang, verbonden aan het tot standkomen van de Economische Unie, nimmer uit het oog verloren. De obstakels werden uit de weg geruimd ofwel omzeild waarna Benelux weer perspectief verkreeg. Een „nieuwe fase” in de Benelux-ontwikkeling heette te zijn aangebroken. Niettemin is er geleidelijk aan, in verschillende kring, twijfel gerezen of men in Benelux wel inderdaad op de juiste weg is voor het spoedig bereiken van de Economische Unie.

Zonder de diverse facetten van Benelux te kort te doen kan men stellen, dat tot op heden het economisch aspect volkomen op de voorgrond heeft gestaan, terwijl in het op zichzelf te brede terrein van de economische samenwerking weer een onderdeel, nl. de vrijmaking van de onderlinge handel, altijd het hoofddoel is geweest. Het centraal stellen van een onbelemmerd handelsverkeer lijkt op zichzelf volkomen juist; een vrij verkeer tussen de drie landen is een essentieel element van een economische unie. Doch hier is méér voor nodig dan het op een zeker moment afwezig zijn van tarieven of restricties. Dit laatste zou nl. veel van zijn betekenis kunnen verliezen als de Regeringen in staat zijn hun nationale productie zo nodig op andere wijze te beschermen, bijv. door middel van een subsidiepolitiek of door het verlenen van belastingfaciliteiten. Om dit te voorkomen is een zekere onderlinge aanpassing van de economische politiek noodzakelijk. Essentieel is voorts, dat deze aanpassing van het beleid van dien aard moet zijn, dat het vrije onderlinge handelsverkeer *permanent* gehandhaafd kan worden. Voorkomen moet worden dat elk der landen kan terugkeren tot een politiek, welke de reeds bereikte resultaten te niet kan doen zodra de economische conjunctuur eens minder gunstig zou worden dan zij in de na-oorlogse jaren geweest is. Eerst indien aan deze voorwaarden voldaan is, kan de Economische Unie goed functioneren mits — zolang althans een gemeenschappelijk monetair stelsel ontbreekt — een zekere mate van convertibiliteit tussen de belangrijkste valuta's, zoals die thans in Europa bereikt is, gehandhaafd kan worden.

De eerder vermelde twijfel omtrent de juistheid van de koers welke de drie Regeringen inzake Benelux volgen, berust vooral op het feit, dat de onderlinge aanpassing van de economische politiek de nodige mate van vooruitgang heeft bereikt, dat hierdoor de voorwaarden voor een vrij intern handelsverkeer verwezenlijkt zijn. Weliswaar is formeel de handel tussen de drie partners reeds verschillende jaren van de talrijke, in het internationale verkeer zo gebruikelijk geworden banden bevrijd, doch dit heeft voor een belangrijke sector als de landbouw allerminst tot een onbelemmerde uitwisseling van produkten geleid. Voor vele landbouwprodukten zijn de „gebruikelijke” banden vervangen door de „bijzondere” van het zgn. overgangsregime. Daarenboven bestaan er onvoldoende garanties, dat in minder gunstige tijden niet opnieuw

belangrijke restricties, wellicht ook buiten de landbouw, in het onderlinge verkeer aanvaard moeten worden. In Benelux is de gemeenschappelijke markt, ten dele althans, meer doelstelling dan realiteit.

In Benelux is men eigenlijk reeds onmiddellijk op „het landbouwvraagstuk” gestuit. Toen dit economisch, maar vooral ook politiek niet op korte termijn oplosbaar bleek, hebben de Regeringen onverwijd — reeds in 1946 en 1947 — naar middelen gezocht om te voorkomen, dat de dreigende stagnatie in de agrarische sector ook de voortgang op andere terreinen zou stuiten. Men heeft dit vraagstuk als het ware ingekapseld in een aantal protocollen en in deze toestand is de landbouw in Benelux een geheel eigen leven gaan leiden. Op de techniek der inkapseling behoeft niet nader te worden ingegaan. De lezer kan volstaan met de wetenschap, dat in het interne Benelux-verkeer van landbouwprodukten heffingen en kwantitatieve restricties voor talrijke produkten mogelijk zijn en ook metterdaad toepassing vinden.

Tot voor enige jaren heeft het landbouwvraagstuk, zowel hier te lande als in België en Luxemburg, buiten de kring der direct betrokkenen betrekkelijk weinig de aandacht getrokken. Hierin kwam in de loop van 1954 verandering. De landbouw kwam zelfs tijdelijk in het centrum van de belangstelling te staan. Voor een deel was dit het gevolg van de voortgang die ongetwijfeld in de laatste jaren op de andere terreinen in Benelux bereikt was doch belangrijker lijkt ons het feit, dat Benelux economisch, maar vooral ook politiek, nog aan betekenis scheen te winnen door het wegvallen van de Europese Defensie Gemeenschap en de slag welke hierdoor aan het integratiestreven van de zes „Schumanlanden” werd toegebracht. Toen daarenboven Frankrijk (Mendès France) enig succes scheen te hebben met plannen voor een nauwere Frans-Duitse samenwerking op economisch gebied, verleende dit een nieuwe impuls aan het spoedig tot standkomen van de reeds verschillende malen aangekondigde Economische Unie en daarmee aan het doorbreken van de verstarring waarin de Benelux-ontwikkeling was komen te verkeren.

Dit plaatste o.a. de nog onverteerde brok der landbouwproblematiek automatisch in het centrum van de aandacht der drie Regeringen. Het tot standkomen van de Economische Unie werd immers technisch niet mogelijk en politiek ook niet aanvaardbaar geacht indien geen redelijke garantie zou zijn verkregen, dat de landbouw binnen afzienbare tijd zijn zo afgezonderde en met de doelstellingen van de Economische Unie tevens zo strijdige levenswijze zou hebben opgegeven. Men zou Benelux slechts van een nieuw etiket hebben voorzien. Politiek zou dit verlies, economisch geen winst hebben opgeleverd.

Sinds de bijeenkomst van het Benelux-Ministerscomité van 9 december 1954 werd dan ook de landbouw het onderwerp van intensief overleg tussen de drie Regeringen, welk overleg zijn voorlopige afsluiting vond tijdens de vergadering van het Ministerscomité van 3 mei 1955. Het resultaat was, dat de Regeringen het er over eens werden, dat de *onderlinge aanpassing van de landbouwpolitiek* der drie landen, in een periode van 7 jaren, de beletselen moest wegnemen tegen een vrije uitwisseling van landbouwprodukten. Hiermede leek Benelux weer

perspectief te bieden, nu althans de aanpassing van een onderdeel der economische politiek — het landbouwbeleid — serieus, zij het weinig concreet, aan de orde was gesteld.

Voor een goed begrip van de kansen welke een nieuwe fase biedt, kan, als eerder werd opgemerkt, een uiteenzetting over de technische regelingen, waarmede men het landbouwvraagstuk in Benelux heeft geconserveerd achterwege blijven. Men mag deze regelingen goeddeels als symptomatisch beschouwen. Nuttig is daarentegen enige analyse van de belangrijkste oorzaken waaruit zij zijn voortgesproten.

Wij zullen daarbij uitgaan van de twee belangrijkste discussiepunten, die bij vrijwel alle besprekingen over de landbouw tussen de Regeringen of het georganiseerde bedrijfsleven der Benelux-landen naar voren treden. Zij betreffen:

1. een belangrijk verschil in het tot dusverre gevoerde landbouwbeleid;
2. een, ten gunste van Nederland, uiteenlopen van een aantal kostenfactoren tussen de drie landen.

Reeds thans zij opgemerkt dat deze beide verschijnselen nauw met elkaar verband houden. In dit artikel willen wij daarom in eerste instantie iets zeggen over de landbouwpolitiek in het algemeen en de invloed hiervan op de verschillen in de marktorganisatie (ad 1). In een tweede artikel zal de aandacht worden gevraagd voor de kostencomponenten (ad 2).

Ad 1. In onze Westerse landen heeft de Overheid in de loop van deze eeuw op economisch en sociaal gebied een uitgebreide verantwoordelijkheid aanvaard. Deze manifesteert zich o.a. in de werkgelegenheidspolitiek, welke sedert de jaren dertig meer en meer bepalend is geworden voor de gehele economische politiek. Indien men het vraagstuk van de werkgelegenheid onderscheidt in een *structureel* en een *conjunctureel* vraagstuk, kan worden vastgesteld dat voor de industrie deze *beide* aspecten van betekenis zijn. In de landbouw is daarentegen de werkgelegenheid in de eerste plaats een *structureel* vraagstuk¹⁾; het *conjuncturele* aspect is van betrekkelijk ondergeschikt belang. Want behalve ondernemer is de boer bijna altijd tevens — en op de kleine bedrijven zelfs de enige — arbeider. De functies van ondernemer en arbeider zijn dus in de landbouw veelal in één persoon verenigd en dit heeft tot gevolg, dat een intreden van ongunstige economische omstandigheden bij de boeren zelf, dus bij de meerderheid van het in de landbouw werkzaam zijnde deel van de bevolking, geen enkele invloed heeft op de werkgelegenheid. De boer ploegt voort en het is slechts zijn inkomen dat belangrijk kan dalen. Om deze reden staat dan ook in de landbouw niet de werkgelegenheid, maar het stabiliseren der inkomens op de eerste plaats en hiermede wordt tevens de

werkgelegenheid der eigenlijke landarbeiders gediend. Het voeren van een prijspolitiek is voor dit doel het belangrijkste middel. Deze *grondslag* voor het landbouwbeleid treft men in vrijwel alle ontwikkelde landen aan; in hoge mate ook in de Benelux-landen.

Niettemin leert de praktijk, dat het agrarisch beleid in het algemeen, maar in het bijzonder de marktorganisatie en het prijsbeleid, in de diverse landen belangrijk uiteenlopen. Blijkens studies hierover²⁾ houden de verschillen, die zich hier voordoen, vooral verband met de omstandigheid of een land op agrarisch gebied al dan niet in belangrijke mate exporterend is. Deze factor is het ook, die voor de verschillen in het landbouwbeleid tussen de Benelux-landen van overheersende betekenis geacht moet worden.

Op industrieel gebied zijn veruit de meeste ontwikkelde landen zowel importerend als exporterend. Op het gebied van de landbouw blijken daarentegen vele der Europese landen niet of voor slechts enkele producten in geringe mate exporterend te zijn. Door het vrijwel ontbreken van een exportpositie lopen de belangen hier — veel meer dan bij de industrie — grotendeels parallel en liggen zij ook binnen elk dier landen voor de verschillende agrarische sectoren grotendeels eender. Dit doet zich met name voor bij het Verenigd Koninkrijk, West-Duitsland, Zweden, Noorwegen en zelfs Frankrijk. Ook *België* en *Luxemburg* verkeren in deze situatie. De paralleliteit der belangen maakt het hier mogelijk de stabilisatie der inkomens op betrekkelijk eenvoudige en uniforme wijze te effectueren. Men behoeft er slechts voor te waken, dat de invoer het binnenlandse prijsniveau niet of slechts in beperkte mate beïnvloedt. Door beschermende maatregelen aan de grens — invoerrechten, heffingen en kwantitatieve beperkingen van de invoer — wordt het doel bereikt. De oude regel, dat landen met een belangrijke industriële export er een liberale agrarische importpolitiek op nahouden, blijkt sinds geruime tijd niet meer op te gaan.

In een totaal andere situatie verkeren landen als *Nederland* en *Denemarken*, die een belangrijke agrarische export bezitten. Hoewel ook in deze beide landen — in Denemarken meer dan in Nederland — de agrarische belangen in sterke mate parallel lopen³⁾ en dit ertoe bijdraagt het beleid te vergemakkelijken, maakt de exportpositie de landbouwpolitiek toch bepaald ingewikkelder. Anders dan bij de importlanden zijn hier de direct beschermende afweermaatregelen aan de grens van betrekkelijk geringe betekenis. Men kan er nl. de exportbelangen niet mee dienen en deze zijn in beide landen bepalend voor de agrarische conjunctuur. Daarom wordt in Nederland ook op andere wijze getracht de prijzen der belangrijkste landbouwproducten op de binnenlandse markt te stabiliseren en tevens de exportpositie te verdedigen. Van belang is in dit verband, dat de Nederlandse Regering, en meer en meer ook het georganiseerde bedrijfsleven, fondsen hebben gevormd met behulp waarvan men de ups en downs in de markt kan

¹⁾ De in de landbouw zo sterk verbreide structurele werkloosheid vloeit vooral hieruit voort, dat op vele bedrijven van geringe omvang onvoldoende emplot te vinden is voor de aldaar aanwezige arbeidskrachten. Deze verborgen werkloosheid is een van de voornaamste oorzaken der lage arbeidsproductiviteit bij de kleine bedrijven en men mag daarom de bestrijding van de verborgen werkloosheid als een der belangrijkste opgaven van de landbouwpolitiek beschouwen. Wanneer men bedenkt, dat het welslagen van deze politiek vooral afhankelijk is van het vergroten der vele, door hun geringe omvang economisch niet levensvatbare bedrijven en van het bevorderen van de migratie der in de landbouw overvloedige arbeidskrachten naar andere sectoren van het economisch leven, dan is het duidelijk dat het werkgelegenheidsvraagstuk in de landbouw uiteindelijk in hoge mate afhankelijk van de werkgelegenheidspolitiek in de industrie. Erkend moet worden, dat de meeste Regeringen in deze nog geen doelbewuste politiek voeren. Wat de situatie in Nederland betreft zij o.a. verwezen naar „De agrarische werkgelegenheid op lange termijn” („E.-S.B.” van 25 mei 1955) en naar „Het boerenzoonsvraagstuk in groter verband („E.-S.B.” van 4 juli 1956).

²⁾ Recente studies op dit terrein werden in Nederland verricht door het Landbouw-Economisch Instituut. Deze hebben betrekking op Nederland, België, West-Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Denemarken en Zweden.

³⁾ Hoewel het de veehouderij is die het leeuwedeel van de export voor haar rekening neemt en hier, speciaal in Nederland, een belangrijke *invoer* van veevoeders/granen tegenover staat, tast dit laatste het exportkarakter van de landbouw maar in betrekkelijk geringe mate aan. Want, behalve dat de ingevoerde akkerbouwproducten grotendeels als grondstof voor de veehouderij dienen, worden de veehouderij en akkerbouw op vele bedrijven — en in Denemarken bijna altijd — in combinatie bedreven. In Nederland, waar in enkele gebieden hetzij de veehouderij, hetzij de akkerbouw, sterk overweegt, kunnen de belangen tussen deze beide sectoren wel uiteenlopen. Dit geeft aan de Nederlandse landbouwpolitiek een wat hybrisch karakter, vooral hierin tot uiting komend, dat in ons land meer dan in Denemarken, de bescherming aan de grens — nl. voor veevoeder/granen — een rol van betekenis speelt.

egaliseren. Een aanzienlijk deel der middelen hiervoor wordt door het bedrijfsleven zelf bijeengebracht.

Evenwel, deze *direct* beschermende beleidsmiddelen welke in het kader van de markt- en prijspolitiek worden genomen, vormen voor exportlanden als Nederland en Denemarken niet de belangrijkste pijler van het landbouwbeleid. Van meer betekenis lijkt ons hier de *indirecte* bescherming welke geboden wordt door een efficiënte, dus goedkope produktie. De maatregelen en instellingen op landbouw-technisch gebied — landbouwonderwijs, landbouwkundig onderzoek, cultuurtechnische werken, goede technische en bedrijfseconomische voorlichting aan de boeren, e.d. — vormen tezamen een tweede belangrijke pijler in de landbouwpolitiek die — hoewel in alle Westerse landen aanwezig — toch in het bijzonder in onze exportlanden sterk ontwikkeld is. Dit heeft zijn uitwerking niet gemist. Want hoewel men moet aannemen, dat een relatief efficiënte produktie in belangrijke mate is bevorderd doordat beide landen reeds in een ver verleden exporterend zijn geworden, spreekt het vanzelf dat ook omgekeerd een zekere technische voorsprong de exportpositie van deze landen heeft versterkt en gestimuleerd. Door deze wisselwerking is er de welvaart in de landbouw ten zeerste bevorderd.

Het bovenstaande moge ertoe hebben bijgedragen, dat de lezer in het vaak zo onoverzichtelijke gebied van de landbouwpolitiek enkele karakteristieke lijnen wat duidelijker onderscheidt. Het al of niet bezitten van een belangrijke agrarische export vormt als het ware de klimaatscheiding die door dit gebied loopt en het reageren der landen — de landbouwpolitiek — houdt nauw verband met hun plaats aan deze of gene zijde van de scheidingslijn. De intensiteit van hun reacties wordt voorts mede bepaald door de mate waarin de Regeringen de inkomensstabilisatie trachten te verwezenlijken alsook door de mate waarin de agrarische belangen parallel lopen.

Wij hebben hiermede het landbouwvraagstuk in Benelux tegen een wat bredere achtergrond geplaatst en dit maakt het duidelijk, dat de verschillen die zich hier voordoen tussen enerzijds Nederland met en anderzijds de B.L.E.U. zonder een belangrijke agrarische export niet van een toevallig of uitzonderlijk karakter zijn. Aldus bezien zijn de verwijten die men elkaar in Benelux nogal eens toevoegt niet gegrond. Het is niet juist de Nederlandse landbouw van dirigisme te betichten omdat men er maatregelen aantreft die ten nauwste met de belangrijke exportpositie van dit land verband houden. Omgekeerd is het niet juist de afwezigheid dier maatregelen in België en Luxemburg, waar deze exportpositie ontbreekt, aan een grotere vrijheidszin toe te schrijven of te menen, dat de Belgisch-Luxemburgse landbouwpolitiek ook inderdaad door een veel grotere mate van vrijheid zou worden gekenmerkt. De bescherming aan

de grens is er immers van veel meer betekenis en bovendien, door het ontbreken van een belangrijke exportpositie, veel effectiever. Dit laatste geldt ook thans nog, ondanks het gemeenschappelijk douanetarief! ⁴⁾

Met de hierboven gemaakte opmerkingen over de landbouwpolitiek is tevens een belangrijk onderdeel van het Benelux-landbouwvraagstuk aangeduid, nl. het verschil in marktorganisatie en prijsbeleid. Met betrekking tot de harmonisatie van dit onderdeel van de landbouwpolitiek lijken ons tenslotte in het bijzonder de volgende gezichtspunten van belang.

— Ook in een gemeenschappelijke markt voor de landbouw zal een zekere stabilisatie der agrarische inkomens de grondslag moeten vormen voor het prijsbeleid.

— De huidige tegenstelling in het marktbeleid (in Nederland gebaseerd op de exportpositie; in België en Luxemburg op het ontbreken daarvan) kan niet gehandhaafd blijven. De drie landen gezamenlijk hebben een belangrijke agrarische uitvoer en de gemeenschappelijke landbouwpolitiek, in het bijzonder ook de prijspolitiek, zal op dit feit gebaseerd moeten zijn. De gezamenlijke politiek zal dus qua opzet meer op de huidige positie van de landbouw in Nederland, dan op die in België en Luxemburg afgestemd moeten zijn.

— Voor een goed functioneren van de gemeenschappelijke markt lijkt het noodzakelijk, dat met name het prijsbeleid onder gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoerd. Voor zover in concreto prijzen worden vastgesteld (bijv. minimumprijzen) zullen deze in het algemeen zowel voor dezelfde produkten als ook voor elk der produkten op ongeveer hetzelfde niveau bepaald moeten worden. Verder zullen de voor de verschillende produkten te kiezen prijsregelingen meestal hetzelfde karakter moeten hebben. Zou men namelijk voor een bepaald produkt in Nederland een minimumprijs, in de B.L.E.U. een richtprijs vaststellen, dan zou dit in vele gevallen op zijn minst de doelstelling van één der partijen en daarmede de gemeenschappelijke politiek door kruisen.

Het bovenvermelde kan betekenen, dat ook de beleidsmiddelen waarmede de prijspolitiek wordt bedreven alsmede de wetgeving waarop dit beleid steunt op elkaar moeten worden afgestemd, hetgeen niet betekent, dat de beleidsmiddelen en de wetgeving gelijk zouden moeten worden.

's-Gravenhage.

W. LE MAIR, ec. drs.

⁴⁾ In de aanvang van dit artikel werd opgemerkt, dat bij het onderlinge handelsverkeer in Benelux voor vele landbouwprodukten heffingen en kwantitatieve restricties mogelijk zijn en ook metterdaad voor vele produkten toepassing vinden. Het zijn vnl. België en Luxemburg die hiervan bij hun importen uit Nederland gebruik maken. Aangezien voor een belangrijk deel dier importen aan Nederland preferentie is verleend als leverancier, is het in Benelux mogelijk andere landen als leveranciers uit te sluiten, het gemeenschappelijk douanetarief buiten werking te stellen, en aldus de prijzen voor landbouwprodukten in België en Luxemburg te handhaven op een niveau dat boven dat in Nederland ligt. Dit stelsel werkt dus vooral voor die produkten, waarvoor Benelux als geheel exporterend is.

Het aandeel van de werknemers in het nationaal inkomen in de Verenigde Staten

Inleiding.

In het op 3 februari jl. door de Sociaal-Economische Raad aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid uitgebrachte rapport „Inzake een onderzoek van de economische situatie van Nederland” ¹⁾ — het vgn. ruimterapport — komt de vraag aan de orde of

de lonen van werknemers in bedrijven in ons land bij die van de andere inkomens zijn achtergebleven. De beantwoording van deze vraag heeft geleid tot het creëren van een grootheid, die het aandeel van de werknemer in het nationaal inkomen beoogt weer te geven. Deze grootheid is de verhouding tussen (a) de gemiddelde loonsom, inclusief sociale lasten, per werknemer in be-

¹⁾ S.-E.R.-publikatie 1956, no. 1.

drijven, en (b) het nationaal inkomen tegen factorkosten per hoofd van de actieve beroepsbevolking; zij wordt uitgedrukt in een percentage. Het beloop in Nederland van het aldus berekende *werknemersaandeel* is voor de jaren 1938 en 1947 tot en met 1955 in bijlage II van het S.-E.R.-rapport in grafiek gebracht.

Dit voor Nederland berekende beloop van het werknemersaandeel werpt de vraag op, hoe deze grootheid zich in andere landen heeft ontwikkeld. Dit artikel heeft tot doel deze vraag te beantwoorden voor de Verenigde Staten. Het over dit land zo rijkelijk beschikbaar statistisch materiaal maakt het mogelijk het werknemersaandeel van 1929 af te berekenen en in relatie te brengen tot het beloop van de economische activiteit.

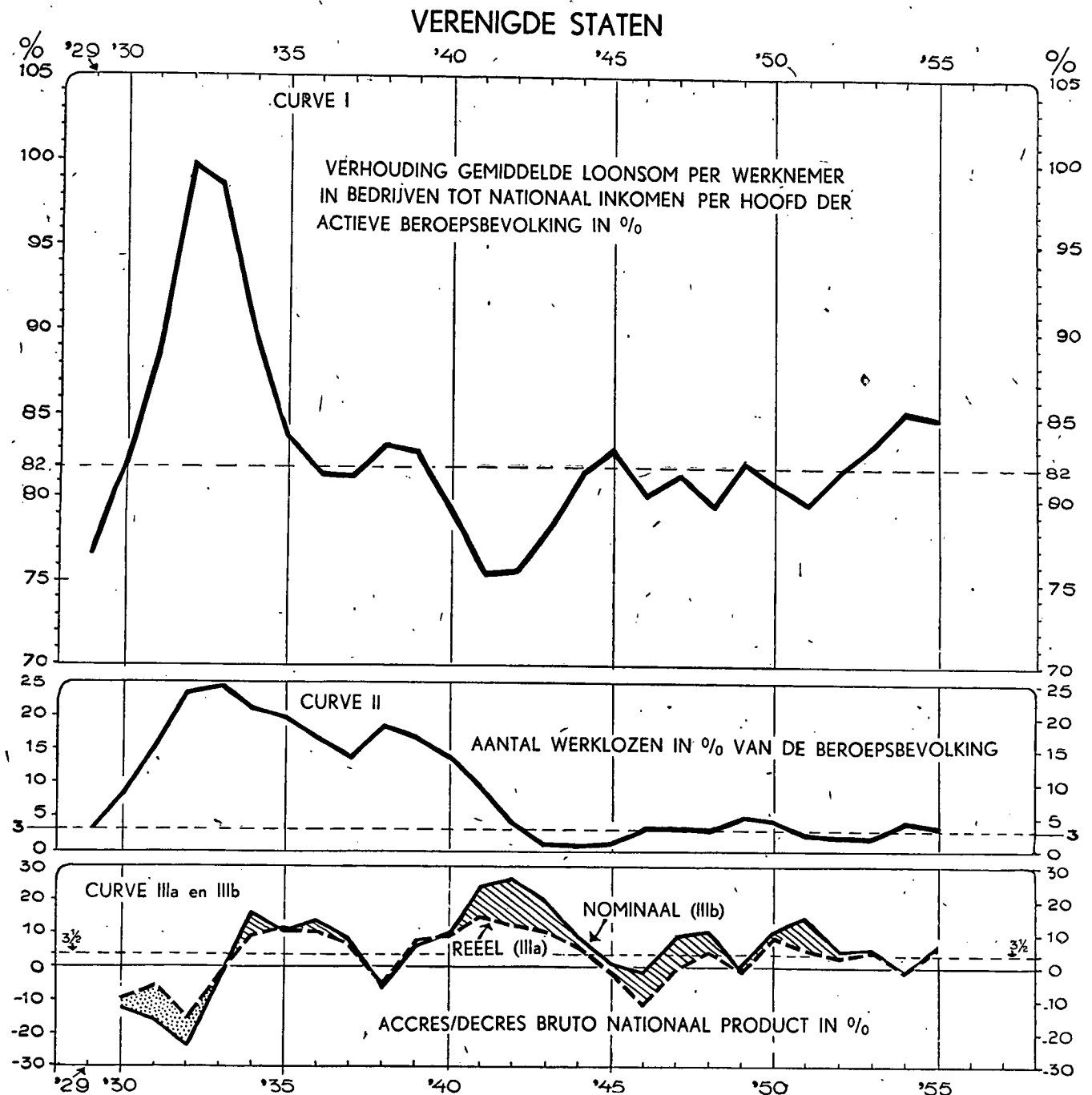
Het werknemersaandeel in de Verenigde Staten.

Het voor de Verenigde Staten berekende beloop van de verhouding tussen de gemiddelde loonsom (inclusief

sociale lasten) per werknemer in bedrijven, voor zover geen overheidsbedrijven, en het nationaal inkomen per hoofd van de actieve beroepsbevolking is weergegeven in curve I van bijgaande grafiek. Het werknemersaandeel bedroeg in 1929 77 pCt., in 1932/1933 gemiddeld 99 pCt., in 1937/1938 gemiddeld 83 pCt., in 1953/1954 gemiddeld 85 pCt. en in 1955, volgens voorlopige gegevens, eveneens 85 pCt. Het gemiddelde niveau van de afgelopen 13 jaar (1943 tot en met 1955) — een aaneengesloten reeks van jaren zonder exceptioneel hoge werkloosheid — lag op 82 pCt.

Het werknemersaandeel, het conjunctureel beloop en de wijzigingen in de waarde van het geld.

Het is de moeite waard een vergelijking te maken van het beloop van de conjunctuur, de wijzigingen in de geldswaarde en het werknemersaandeel. Het beloop van de conjunctuur kan worden afgeleid uit het beloop

De in de grafiek gebrachte gegevens zijn berekend uit opgaven in het Survey of Current Business, het National Income Supplement to the Survey of Current Business (edition 1954) en het Economic Report of the President transmitted to the Congress (January 1956).

Aantal werknemers in tak van nijverheid in pCt. van totaal aantal werknemers in bedrijven					Tak van nijverheid	Gemiddelde loonsom per werknemer in tak van nijverheid in pCt. van nationaal inkomen per hoofd van de actieve beroepsbevolking				
1929	1932/1933	1937/1938	1953/1954	1943/1954		1929	1932/1933	1937/1938	1953/1954	1943/1954
11	13	10	5	6	Landbouw	22	23	24	36	37
3	3	3	2	2	Mijnbouw	85	97	90	104	97
5	3	4	6	5	Bouwnijverheid	94	88	85	98	94
32	29	33	38	38	Industrie	85	107	91	95	91
18	19	20	22	21	Groot- en kleinhandel	87	119	91	80	78
4	5	4	5	4	Financieuzen	115	155	120	90	87
9	8	7	6	7	Transportwezen	91	132	114	103	102
3	3	3	3	3	Openbare nutsbedrijven a)	82	135	113	98	92
16	17	16	15	14	Dienstenverlening b)	59	84	62	60	59
100 c)	100	100	100 c)	100	Alle bedrijven, voorzover geen overheidsbedrijven	77	99	83	85	82
10	15	19	22	25	Overheid d)	87	137	90	77	78

a) Waaronder radio-, televisie-, telefoon- en telegraafdiensten.

b) Zoals hotels, particuliere huishoudingen, medische verzorging.

c) Ten gevolge van afrondingen klopt deze telling niet geheel.

d) Waaronder leger en marine, een belangrijk deel van het onderwijs en de, in verhouding tot de particuliere bedrijven weinig belangrijke, overheidsbedrijven.

De cijfers zijn berekend uit gegevens, ontleend aan het Survey of Current Business, het National Income Supplement to the Survey of Current Business (edition 1954) en het Economic Report of the President to the Congress (January 1956).

van het werkloosheidspercentage (curve II) en de procentuele stijging of daling van het reële bruto nationaal produkt (curve IIIa), althans wanneer men laatst bedoelde mutatie vergelijkt met het percentage, waarmee het reële produkt jaarlijks geacht mag worden te zullen moeten toenemen ter absorptie van het accres van de beroepsbevolking en in verband met de stijging van de arbeidsproductiviteit; dit percentage bedraagt naar raming $3\frac{1}{2}$ tot 4. De wijzigingen in de geldswaarde worden uitgebeeld door het verschil tussen de procentuele stijging of daling van het reële bruto nationaal produkt en het nominale bruto nationaal produkt (curve IIIb); ligt laatstgenoemde curve boven eerstgenoemde, dan kan men spreken van prijsinflatie, in het omgekeerde geval van prijsdeflatie.

In het algemeen zal mogen worden gesteld, dat het werknemersaandeel in tijden van deflatie en inflatie constant zal blijven, indien de lonen ongeveer in dezelfde mate als het prijsniveau dalen en stijgen. Voorts zal het werknemersaandeel in tijden van vermindering der economische activiteit — gelijktijdig optredende geldswaardeveranderingen buiten beschouwing gelaten —, waarbij de ondernemerswinsten zullen dalen, constant blijven, indien de ondernemers een bepaald deel dezer winstdaling door neerwaartse loonaanpassing kunnen afwentelen op de werknemers. Omgekeerd zal het werknemersaandeel in tijden van toeneming der economische activiteit, waarbij de ondernemerswinsten zullen stijgen, constant blijven, wanneer de ondernemers hun winststijging in de vorm van loonsverhogingen ten dele aan de werknemers uitkeren ²⁾.

De curven van bijgaande grafiek illustreren duidelijk, dat opwaartse en neerwaartse loonaanpassingen met vertraging hebben plaatsgevonden. De loonaanpassing na de depressiejaren 1930 tot en met 1932, jaren van sterke teruggang in de economische activiteit en van prijsdeflatie, was eerst in 1936 zo ver gevorderd, dat, naar mag worden aangenomen, van een economisch te handhaven loonniveau kon worden gesproken. De loonaanpassing na de forse herleving van de economische activiteit in 1940 en 1941 en de daarmee gepaard gaande inflatie, was eerst omstreeks 1944 voltooid. Bij de korte fluctuaties in de economische activiteit neemt men afwisselend waar jaren van inflatie en toenemende bedrijvigheid, waarbij het werknemersaandeel daalt, en jaren van afnemende bedrijvigheid — prijsdeflatie komt daarbij

nagenoeg niet voor —, waarbij het werknemersaandeel stijgt ³⁾.

Alleen in 1952 en 1953 zien wij, op een hoog niveau van economische activiteit, een stijging van het werknemersaandeel, die wat 1952 betreft slechts ten dele en wat 1953 betreft niet aan loonaanpassing kan worden toegeschreven; het werknemersaandeel lag toen op een niveau, dat zich in het verleden nimmer had weten te handhaven. De jaren 1952 en 1953, waarin de ondernemerswinsten zich inderdaad op een lager niveau dan in de voorafgaande jaren bewogen, zijn jaren met kleine arbeidsreserves; dit komt tot uitdrukking in lage werkloosheidspercentages, namelijk circa $2\frac{1}{2}$ pCt. In dergelijke jaren zal het de werknemers gemakkelijker vallen reële loonsverbeteringen te bewerkstelligen dan in jaren van grote arbeidsreserves. Het sinds 1953 nagenoeg stabiel blijven van het prijsniveau en het in 1955, volgens voorlopige cijfers, zelfs nog hoger liggen van het werknemersaandeel dan in 1953, lijken erop te wijzen, dat het gestegen niveau van het werknemersaandeel, zonder tot prijsverhogingen te leiden, zich goed heeft kunnen handhaven.

Het werknemersaandeel in de verschillende takken van nijverheid.

Uit de over de Verenigde Staten gepubliceerde statistieken is het tevens mogelijk voor de jaren 1929 tot en met 1954 de verhouding tussen het gemiddelde inkomen per werknemer in verschillende takken van nijverheid en het nationaal inkomen per hoofd der actieve beroepsbevolking te berekenen. Het resultaat van deze berekening is neergelegd in het rechter gedeelte van bovenstaande tabel. In het linker gedeelte van deze tabel is aangegeven welk percentage het aantal werknemers in de betrokken tak van nijverheid uitmaakt van het totaal aantal werknemers in bedrijven, zulks ter beoordeling van de betekenis van het werknemersaandeel in een tak van nijverheid voor het totaal.

De fluctuaties van het werknemersaandeel in de industrie (manufacturing), de grootste tak van nijverheid — thans gemiddeld 38 pCt. van het aantal werknemers in bedrijven —, stemmen vrij goed overeen met die van het werknemersaandeel in alle bedrijven. Een dergelijke overeenstemming bestaat, uiteraard, ook met alle andere takken van nijverheid als één groep. Tussen deze takken

²⁾ In deze alinea is de betekenis van vaste inkomens, zoals rente en huren, buiten beschouwing gelaten.

³⁾ De jaren 1946 en 1947 passen niet in dit beeld. Bedacht moet worden, dat de Amerikaanse economie zich toen in een periode van omschakeling van oorlogse naar vredeseconomie bevond, om welke reden deze jaren beter buiten beschouwing kunnen blijven.

van nijverheid afzonderlijk en de industrie ontbreekt deze overeenstemming echter veelvuldig.

Het beloop van het werknemersaandeel in de landbouw sluit gedurende de gehele in ogenschouw genomen periode niet aan bij het beloop van het werknemersaandeel in de andere takken van nijverheid. De landbouwarbeider, die zijn aandeel in het nationaal inkomen per hoofd gedurende de dertiger jaren zag fluctueren tussen niet meer dan 21 pCt. en 24 pCt. en wiens gemiddeld inkomen in 1929 en 1937/1938 slechts iets meer was dan 1/4 van het gemiddelde inkomen van een werknemer in de industrie, zag zijn inkomen in de oorlogsjaren relatief sterk stijgen: zijn aandeel in het nationaal inkomen per hoofd bedroeg in 1945 40 pCt.; in de jaren 1953/1954 beliep dit aandeel nog 36 pCt., hetgeen neerkomt op een gemiddeld inkomen ter grootte van bijna 2/5 van dat van de werknemer in de industrie.

De werknemers in de, betrekkelijke, kleine, bouwnijverheid hebben hun inkomen in de depressie der dertiger jaren relatief zien dalen in plaats van zien stijgen, hetgeen verklaarbaar is, omdat zich in deze sector, naar verhouding, de grootste terugslag manifesteerde. Bij de mijnbouw, eveneens een relatief kleine tak van nijverheid, bleef de stijging van het aandeel van de werknemer in het nationaal inkomen per hoofd in de depressiejaren aanzienlijk achter bij die van de overige takken van nijverheid. Tussen 1937/1938 en 1953/1954 daarentegen zagen de werknemers in de bouwnijverheid en de mijnbouw hun inkomenspositie belangrijk verbeteren dan de werknemers in de industrie. Voor de werknemers in de groot- en kleinhandel, het financiewezen, het transportwezen en bij de openbare nutsbedrijven manifesteerde zich tussen 1937/1938 en 1953/1954 een belangrijke teruggang. Bij het financiewezen was de teruggang kennelijk een correctie op de reeds in 1929 bestaande bevoorrechte inkomenspositie van deze groep; bij het transportwezen en de openbare nutsbedrijven lijkt de teruggang de correctie te zijn op de onvoldoende loonaanpassing in de dertiger jaren.

In feite buiten het bestek van dit onderwerp vallende is de loonontwikkeling bij de overheid, waaronder leger en marine, en de overheidsbedrijven. Evenals bij het transportwezen en de openbare nutsbedrijven vond in de eerste depressiejaren nauwelijks loonaanpassing plaats. Na de dertiger jaren bleef de salariëring door de overheid achter bij de loonstijging in de bedrijven.

Slotopmerking.

Voor de beoordeling van het voorgaande zij er op gewezen, dat het naast elkander plaatsnemen van de werknemersaandelen voor uiteenliggende jaren niet slechts geschiedt onder het voorbehoud van de nauwkeurigheid van het gebruikte statistische materiaal, doch mede met de aantekening, dat geen rekening kon worden gehouden met structurele wijzigingen in de economie der Verenigde Staten, waarbij met name wordt gedacht aan veranderingen in de samenstelling der beroepsbevolking; deze veranderingen kunnen van invloed zijn geweest op het gemiddelde van de inkomens der verschillende inkomenscategorieën. Zo vertoonde de onzelfstandige beroepsbevolking, die in 1929 circa 75 pCt. van de actieve beroepsbevolking uitmaakte, een stijging tot gemiddeld 79 pCt. in 1936/1939 en gemiddeld 83 pCt. in 1953/1955. Het aantal werknemers in bedrijven, voor zover geen overheidsbedrijven, muteerde daarentegen van 68 pCt. van de totale actieve beroepsbevolking in 1929, naar gemiddeld 65 pCt. in 1936/1939, gemiddeld 58 pCt. in 1944/1945 (hoogtepunt van de oorlogvoering) en gemiddeld 68 pCt. in 1953/1955. Bij vergelijking van beide reeksen percentages blijkt, dat de procentuele stijging van het aantal werknemers tussen 1929 en 1953/1955 aan de overheid, ten dele leger en marine, ten goede is gekomen. De eventuele invloed van dergelijke structuurveranderingen op de berekende werknemersaandelen kon niet worden nagegaan.

Uiteraard bemoeilijken structuurverschillen tussen verschillende landen een zinvolle vergelijking van hun werknemersaandelen.

Amsterdam.

A. J. VAN STRAATEN.

De vrachtenmarkt

De algemene vrachtvaart had het getij gedurende de achterliggende zes maanden in ieder opzicht mede. Ondanks de sterke stijging der vrachten in het afgelopen jaar werden gedurende de verslagperiode in vrijwel alle sectoren der vrachtenmarkt nieuwe hoogtenpunten bereikt. Dit geldt wel in bijzondere mate voor de transatlantische afdeling waar een voortdurend levendige vraag naar ruimte voor het vervoer van kolen naar West-Europa samenviel met grote graanaanvoer. Vergelijkt men de huidige gang van zaken met de weinig rooskleurige situatie in het overeenkomstig tijdvak van 1954, dan is het verschil wel zeer opvallend. Toen immers waren de vrachten op een zodanig peil aangeland, dat in toenemende mate onnavigeerbare uit de vaart moest worden genomen, terwijl zelfs ervarende rederijen geen enkel lichtpunt, wat de toekomstige ontwikkeling betreft, vermochten te ontdekken.

De toenemende behoefte aan energie, gevolg van de grote industriële bedrijvigheid, waarin West-Europa mede door de scherpe daling van Engels kolenuitvoer slechts ten dele zelf kon voorzien, maakte het noodzakelijk op grote schaal kolen uit Amerika aan te voeren. Verleden jaar werden door de Verenigde Staten meer

dan 26 miljoen ton kolen naar Europa uitgevoerd. Dit jaar zal de uitvoer vermoedelijk tot circa 40 miljoen ton stijgen! Gesteld kan dan ook worden dat het transatlantisch vervoer van kolen de voornaamste factor is geweest die tot de zo zeer verbeterde stemming heeft bijgedragen. Daarnaast deed zich echter ook de invloed gelden van de omvangrijke erts- en schrootaanvoeren ten behoeve van de op volle capaciteit werkende staalindustrie, terwijl tenslotte de toenemende wereldexport, resulterend in een groter aanbod van lading, de lijnrederijen noopte, naast de eigen tonnage, regelmatig ruimte van derden te huren.

De strenge vorst in februari jl. maakte het, in tegenstelling tot een jaar geleden toen West-Europa over voldoende voorraden beschikte, gedurende de verslagperiode noodzakelijk op vrij grote schaal graan uit Noord-Amerika te importeren. Zelfs Rusland, traditioneel exporteur van graan, zag zich gedwongen dit jaar graan uit Canada te importeren. De Regering der Sovjet Unie sloot te dien einde een driejarige overeenkomst op grond waarvan Canada jaarlijks 400.000 ton tarwe aan de U.S.S.R. zal leveren. Amerika, Canada en Australië, waar men ten gevolge van grote, onverkochte voorraden,

verleden jaar zelfs met een tekort aan opslagruimte had te kampen, hebben dank zij de Europese vraag althans een deel dezer voorraden kunnen liquideren. De samenvallende vraag naar ruimte voor het vervoer van kolen en graan leidde niet slechts tot aanzienlijk hogere vrachten in de Amerikaanse sector, naar beïnvloedde eveneens het vrachtenpeil in de overige sectoren. Immers, bevrachters waren, wilde men de benodigde ruimte secureren, wel gedwongen vrachten te betalen die de toets der vergelijking met het niveau waarop de transatlantische vrachten zich gedurende de achterliggende zes maanden bewogen, konden doorstaan.

Niet slechts naar Noord-Amerika werden veelvuldig ballastreizen gemaakt, maar zelfs naar Zuid-Afrika werden af en toe schepen in ballast uitgezonden, hetgeen impliceert dat de thuisvracht voldoende aantrekkelijk moest zijn om het exploitatie-overschot op de rondreis niet minder gunstig te doen uitvallen dan op het zoveel korter transatlantisch traject. Typerend is in dit verband dat als hoogste vracht voor het vervoer van tarwe van Nieuw Zuid Wales naar het Verenigd Koninkrijk 190/- werd betaald, terwijl de hoogste vracht van West-Australië naar het Verenigd Koninkrijk niet minder dan 180/- per ton bedroeg! Ook voor het vervoer van suiker van Queensland bereikte de vracht, 226/- per ton, een nieuw hoogtepunt. Hetzelfde geldt voor het vervoer van gemengde granen van Noord China. Het einde van het verscheppingsseizoen, gepaard gaand met overvloedig aanbod van ruimte in het Verre Oosten, veroorzaakt door het groot aantal met graan, kolen, erts etc. naar Japan bevrachte schepen, luidde echter een periode van geringer bedrijvigheid in.

TABEL I.

	1955		1956	
	Hoogste vracht	Laagste vracht	Hoogste vracht	Laagste vracht
Kolen				
Hampton Roads/Rotterdam ..	61/-	43/-	79/-	67/-
„ „/Antwerpen ..				
„ „/Japan ..	\$ 15.25	\$ 11.75	\$ 24.-	\$ 15.50
Rotterdam/West Italië ..	29/6	22/3	39.-	26/6
Cardiff/„ „ ..	38/6	26/-	45/-	28/6
Suiker				
Mauritius/Ver. Kon.	95/-	80/-	120/-	117/6
Queensland/„ ..	170/-	115/-	226/-	190/-
Cuba ..	112/6	110/-	112/6	107/-
„ „/Japan (vrij laden en lossen) ..	\$ 18.75	\$ 14.60	\$ 25.20	\$ 20.50
Graan				
St. Laurence/Ver. Kon.	80/-	57/6	100/-	80/-
Laplata Rivier/Antwerpen/Hamburg (zwaar graan) ..	106/3	87/-	167/6	125/-
Laplata Rivier/Ver. Kon (zwaar graan) ..	110/-	82/6	167/6	135/-
Gulf/Ver. Kon.	96/6	77/6	130/-	97/6
„ „/Japan ..	\$ 17.25	\$ 13.85	\$ 23.50	\$ 18.25
Noord Pacific/Japan ..	\$ 13.50	\$ 10.50	\$ 14.55	\$ 12.75
West Australië/Ver. Kon. (gestorte tarwe ex silo)	115/-	85/-	180/-	150/-
Noord China/Antwerpen-Hamburg (gemengde granen, vrij laden en lossen) ..	175/-	127/6	191/3	180/-
Erts				
Huelva/Ver. Kon. (pyriet) ..	49/6	44/-	58/-	50/-
Victoria (Brazilië)/Ver. Kon.	68/6	62/6	117/6	112/6
Marmagoa/Eur. Vasteland .. (vrij laden en lossen)	91/-	77/4	107/6	85/-
Marmagoa/Japan (vrij laden en lossen) ..	89/4	78/7	115/-	107/6
Kunstmest				
Casablanca/Zuid Afrika (fosfaat) ..	86/-	70/-	92/6	75/-
Antwerpen/Hamburg/Noord China (vrij laden en lossen) ..	100/-	100/-	150/-	110/-
Hamburg/Japan (potas) ..	\$ 15.-	\$ 11.75	\$ 19.75	\$ 16.25
Hout				
Oost Canada/Ver. Kon. (mijnhout per vadem) ..	310/-	235/-	350/-	297/6
Archangel/Oostkust van Engeland (mijnhout per vadem) ..	280/-	225/-	300/-	273/-
Noord Pacific/Ver. Kon. (vrij laden en lossen) ..	\$ 24.-	\$ 16.50	\$ 24.-	\$ 21.-

Voorgaand overzicht der hoogste en laagste vrachten van enkele der belangrijkste verscheppingscentra illustreert de aanzienlijke stijging der vrachten gedurende het eerste half jaar 1956: (Tabel I).

De maandelijks door de Chamber of Shipping gepubliceerde indexcijfers der sterlingvrachten weerspiegelen eveneens de gunstige gang van zaken op de vrachtenmarkt:

TABEL II. 1952 = 100

	1952	1953	1954	1955	1956
januari ..	146,4	79,3	71,9	115,1	144,3
februari ..	140,6	80,0	77,6	119,8	140,2
maart ..	122,4	83,2	77,4	113,7	147,2
april ..	108,4	86,5	75,8	110,2	151,6
mei ..	106,8	82,8	77,4	122,6	162,2
juni ..	91,2	73,8	77,6	128,0	155,5
juli ..	73,5	75,8	79,7	130,0	
augustus ..	71,2	73,9	80,1	129,9	
september ..	76,3	73,9	90,6	138,1	
oktober ..	84,9	77,5	99,5	148,9	
november ..	88,0	73,8	110,4	135,5	
december ..	83,7	71,5	115,5	140,1	
jaargemiddelde ..	110,6	77,5	86,1	127,6	

Het indexcijfer voor de maand juni bleef door geringer vraag naar ruimte voor het vervoer van graan en kolen — dit laatste mede als gevolg van de jaarlijkse vakantie in de Amerikaanse mijnbouw — bij het uitzonderlijk hoge cijfer voor mei ten achter. De vracht voor kolen van Hampton Roads naar Rotterdam/Antwerpen daalde — tijdelijk — tot 67/- vergeleken met 79/- als hoogste in mei betaalde vracht. Tijdelijk, want bij het schrijven van dit overzicht is de vracht, mede door vraag naar ruimte voor het vervoer van graan voor Franse en Engelse rekening, tot 72/- op reïsbasis gestegen. Men verwacht overigens algemeen dat de vrachten in het najaar, d.w.z. wanneer de gebruikelijke seizoenslapse tot het verleden behoort, wederom een stijgende lijn zullen volgen. Het wisselvallig karakter der vrachtenmarkt — de recente daling van 12/- per ton in vier weken tijds heeft zulks opnieuw aangetoond — noopt tot grote reserve ten aanzien van toekomstvoorspellingen. Nochtans lijkt een gematigd optimisme gewettigd. gezien de met stelligheid te verwachten aanzienlijke aanvoer van kolen uit de Verenigde Staten. Importeurs hebben op een en ander reeds geanticipeerd door op vrij grote schaal ruimte voor een duur van 3/5 jaren te bevrachten en wel tot vrachtcijfers die alleszins redelijke reisoverschotten laten.

De kolen-commissie der O.E.E.C. verwacht blijkens een recente publikatie dat de totale Westeuropese energiebehoefte in de beide volgende decennia met rond 70 pCt. zal toenemen!

Uiteraard zullen fluctuaties, indien de vraag naar ruimte voor het vervoer van graan, erts, schroot e.d. tijdelijk stagneert, periodiek voorkomen, maar het transatlantisch kolenvervoer biedt mogelijkheden van em-plooi die in het eerste semester van 1954 ontbraken. Een tweetal factoren waarmede overigens rekening dient te worden gehouden zijn de mogelijkheid dat schepen uit de Amerikaanse reservevloot voor kolenvervoer worden vrijgegeven en het grote aantal in aanbouw resp. bestelling zijnde vrachtschepen. Naarmate deze laatste in de vaart worden gebracht zullen vraag en aanbod meer in evenwicht komen en scherpe stijgingen der vrachten, zoals met name de maand mei jl. te zien gaf vermoedelijk voor groter stabiliteit — op een nochtans redelijk lonend niveau — plaats maken.

Een overzicht der voornaamste gebeurtenissen op de vrachtenmarkt ware onvolledig indien uitsluitend aan-

dacht zou worden geschonken aan de gunstige factoren en met name aan de scherpe stijging der vrachten. Gevozen dient ook te worden op de nog steeds stijgende exploitatiekosten — de olie-bunker prijzen werden recentelijk wederom verhoogd —, periodiek optredende havenstakingen, trage belading en lossing en vaak langdurig oponthoud door gebrek aan ligplaatsen in verschillende havens, abnormaal hoge bouw- en reparatiekosten, zwaar drukkende belastingen en last not least de latente dreiging der zich snel uitbreidende vloot onder Liberiaanse, Panamase en andere „flags of convenience”. Wat dit laatste betreft dient volledigheidshalve te worden gereleveerd dat enkele Engelse rederijen — de bekende in Londen gevestigde Griekse reder Mavroleon gaf het voorbeeld — een dochteronderneming in Bermuda, waar de fiscale heffingen aanzienlijk minder zwaar drukken dan in Engeland, hebben opgericht teneinde beter ge-

wapend te zijn in de strijd tegen het hand over hand toenemend euvel der „flags of convenience”. Een verdere aantrekkelijkheid is dat zolang de dochteronderneming in één der landen, deel uitmakend van het Gemenebest, wordt opgericht, de reder vrij is in de keuze der haven van registratie.

Ofschoon de nadelige invloed van al deze factoren zich eerst recht zal doen gevoelen wanneer de huidige hausse ook op de vrachtenmarkt voor een recessie zal hebben plaats gemaakt, dient hiermede niettemin bij een beoordeling der vooruitzichten op langer termijn wel degelijk rekening te worden gehouden.

Beperkt men zich tot 1956 dan mag, gezien de gang van zaken gedurende het eerste half jaar, verwacht worden dat ook dit jaar alleszins gunstige resultaten voor de rederijen, welke schepen in de algemene vrachtaart opleveren, zal opleveren.

Rotterdam.

C. VERMEY.

Surinaamse kanttekeningen

(Tweede kwartaal 1956)

Het begin van dit kwartaal gaf enkele politieke en economische spanningen in het binnenland te zien, waarvan de gevolgen evenwel op dit tijdstip minder ernstig schijnen te zijn dan aanvankelijk leek. De dagbladers besteedde vrij veel aandacht aan deze moeilijkheden, zodat uw kanttekenaar zich kan beperken tot het memoreren van de feiten. De Amerikaanse garnalenfabriek verkreeg uiteindelijk de gevraagde tax-holiday en een zekere monopoliepositie. De in de rijtschandalen betrokken Minister van Justitie moest aftreden en werd intussen evenals de fractievoorzitter van zijn partij tot een vrijheidsstraf veroordeeld. Mede hierdoor is het thans aan de regering zijnde Eenheidsfront, bestaande uit Findlay-democraten, Katholieken en Mohammedanen, reeds feitelijk uiteengevallen en nog dit jaar verwacht men een verdere politieke verschuiving.

Het belangrijkste in dezen blijft, dat het buitenland geen onaangenaamheden van deze verwickelingen ondervindt, iets waarop zeker een voor Suriname onaangename reactie zou volgen. Pessimisten wijzen op dit ogenblik reeds op de voorkeur van de aluminiumconcerns voor Jamaica boven Suriname en op de feitelijke sluiting van de Franse Antillen voor de Surinaamse rijst, doch dit is zeker overdreven. De bauxietuitvoer stijgt weer en het is zeer de vraag, of de uitvoer van Jamaica dit jaar weer hoger dan die van Suriname zal zijn, zoals in 1955 voor het eerst in de bauxietgeschiedenis het geval was.

Het Algemeen Bureau voor de Statistiek toont zich zeer actief. Sedert april van dit jaar is de uitgave begonnen van „Statistische Berichten”, waarvan in juli reeds no. 6 verscheen. Hiermede wordt voorzien in een zeer dringende behoefte aan feitenmateriaal, dat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een beter inzicht in de economische situatie van Suriname. Tevens is het hierdoor mogelijk, ook buiten de strikt ambtelijke sfeer de vele plannen voor Suriname's toekomst aan de bestaande situatie te toetsen.

Uit het eerste nummer blijkt, dat voor statistische doeleinden thans niet meer de wettelijke goederenindeling bij de in- en uitvoercijfers wordt gebruikt, doch de Standard International Trade Classification, hetgeen de leesbaarheid en vergelijkbaarheid met andere landen zeer ten goede komt.

Het tweede nummer geeft een onderscheiding van de import naar bedrijfsgrootte en -soort. Hiermede wordt meteen afgerekend met het gangbare verhaal, dat het grote aantal handelsimporteurs een onoverkomelijke handicap zou zijn voor een rationele importhandel. Inderdaad zijn er 843 importerende handelaren, doch hiervan zijn er 534, die tezamen nog niet één procent van het totale volume importeren, terwijl aan de andere kant de 7 grootbedrijven gezamenlijk 43 pCt. voor hun rekening nemen. Dit wil niet zeggen, dat een sanering van de handel overbodig zou zijn, doch de situatie is zeker niet zo alarmerend als door velen werd aangenomen.

Nummer 3 behandelt het motorvervoer en is een vervolg op de in 1954 verschenen Statistiek der Motorrijtuigen. Sedertdien is het totale aantal toegenomen van 2.458 tot 3.031, dus met bijna 25 pCt. in anderhalf jaar. Het sterkst stegen de vrachtauto's, wat een gunstig verschijnsel mag worden genoemd. Opmerkelijk is het overigens, dat de voorkeur voor Amerikaanse wagens, vooral bij de personenauto's, steeds sterker wordt.

Nummer 4 geeft de importcijfers van het eerste kwartaal 1956 in vergelijking met het eerste kwartaal 1955, waarop hier niet nader behoeft te worden ingegaan.

Het vijfde nummer voldoet aan een reeds lang geuite hartewens van uw kanttekenaar, namelijk de publikatie van indexcijfers van de prijzen van het levensonderhoud te Paramaribo. In deze kolommen werd reeds meerdere malen over dit onderwerp geschreven en het doet uw kanttekenaar genoegen, te kunnen constateren, dat de door hem sedert 1950 vergaarde cijfers van een zeer beperkt onderzoek in ieder geval sedert het begin van het onderzoek van het A.B.S. in 1953 slechts weinig van de officiële verschillen. Beide tonen sedert 1953 een kleine daling in de groep kleding en schoeisel en een zeer kleine stijging in de overige groepen. Het totale indexcijfer is:

	E.-S.B. 1950=100	E.-S.B. 1953=100	A.B.S. 1953=100
1950.....	100	91	—
1951.....	104	95	—
1952.....	105	95	—
1953.....	110	100	100
1954.....	109	99	101
1955.....	111	101	102

Alle cijfers voor de maand augustus, resp. het derde kwartaal.

Op zichzelf is deze publikatie pijnlijk voor de Regering, die midden 1955 in haar programma de stelling poneerde, dat de kosten van levensonderhoud sterk waren gestegen ¹⁾, terwijl het A.B.S. reeds over de eerst thans gepubliceerde cijfers beschikt moet hebben.

Thans is er geen reden meer tot het bijhouden van jaarlijkse cijfers over de maand augustus, zodat uw kanttekenaar zich van deze taak bevrijd acht, temeer, daar het A.B.S. kwartaalcijfers publiceert, wat tevens een inzicht in de seizoenschommelingen geeft. Het blijkt, dat in de afgelopen jaren het vierde kwartaal steeds enkele punten boven het jaargemiddelde lag, hoofdzakelijk veroorzaakt door de prijzen van aardappelen, groenten en vis, een verschijnsel, inherent aan het droge seizoen.

De absolute en indexcijfers van de binnenlandse industriële produktie vormen het onderwerp van nummer 6 van de Statistische Berichten. Daaruit blijken in het bijzonder van belang te zijn de cijfers van die produkten, die niet in de exportcijfers tot uiting komen, doch voor de economische ontwikkeling van het land van groot belang zijn, zoals (jaarcijfers over 1955 bij 1954 = 100): veevoeder 175; zuurstof 130; steenslag 123 en goud 107. In het bijzonder het cijfer van veevoeder is van belang, daar dezer dagen een nieuwe veevoederfabriek is geopend, zodat de produktie in 1956 wederom aanmerkelijk hoger zal zijn.

In de maand juni bracht uw kanttekenaar voor het eerst een bezoek aan het westelijke grensdistrict Nickerie, een oerwoudgebied ter grootte van Nederland, waarin tot enkele jaren geleden slechts de omgeving van het stadje Nieuw Nickerie tot een zekere ontwikkeling was gekomen. Het kan gezegd worden, dat daar een betrekkelijk grotere welvaart heerst onder de landbouwende bevolking dan elders in Suriname. Het stadje zelf maakt een welvarende indruk en de produktiecijfers van de landbouw zijn in stijgende lijn. Ook kwam er enige opleving in de balata-industrie, die enkele jaren geleden ten dode gedoemd scheen. In dit gespecialiseerde bedrijf is thans een tekort aan arbeiders, zodat het noodzakelijk bleek, krachten uit het aangrenzende Brits Guyana aan te werven.

Enkele uren varen stroomopwaarts langs de Nickerierivier ligt Wageningen, het emplacement van het bekende rijstproject van de Stichting Machinale Landbouw. Over dit project en zijn moeilijkheden is reeds veel in Nederland en in Suriname gepubliceerd, doch uw kanttekenaar kan tot zijn vreugde constateren, dat de algemene situatie hem thans reeds aanmerkelijk gunstiger voorkwam, dan hij eerder uit het jaarverslag over 1954 en de Kamerverslagen kon destilleren. Hij hoopt hierop binnenkort, wanneer een verdere uitbouw naar gehoopt wordt een feit is, nader terug te komen.

Inzake de uitvoering van het Tienjarenplan begint de binnenlandse kritiek sterker te worden. Een groep vooraanstaanden uit het ambtelijke en bedrijfsleven, zich aankondigende onder de naam G 65, de groep die overweegt wat na het einde van het Tienjarenplan, dus 1965, gedaan moet worden, diende een rapport bij de Regering in, waarop de Vereniging Surinaams Bedrijfsleven in een memorandum harerzijds reageerde, terwijl ook van andere zijde kritiek wordt uitgeoefend. In het algemeen richt deze zich tegen het afglijden in sociaal-culturele zin van het Tienjarenplan, iets, waarop ook in deze kolommen reeds is ingegaan. In het algemeen dient hierbij ge-

Barratt's in Engeland een begrip voor een herenschoen van kwaliteit, standing en distinctie.
In Nederland exclusief bij

Bata

(Advertentie)

steld te worden, dat in een onderontwikkeld gebied als Suriname een welvaartsplan alleen dan resultaat op de lange duur heeft, wanneer de produktieve basis verbreed wordt. Een sociaal-culturele welvaart is alleen dan mogelijk, als de economische basis gezond is, en hierin voorziet het huidige Tienjarenplan volgens de critici onvoldoende.

Ondanks de kritiek uit bosbouwkundige kring tegen het Brokopondodamplan gaat het Planbureau thans verder met de uitwerking van het door hem aanvaarde project. In dezen wordt dus thans gewacht op de financiële mogelijkheid tot realisering hiervan. Prof. J. W. Gonggrijp publiceerde inmiddels, o.a. in *Vox Guyanae* ²⁾, opnieuw zijn bezwaren, die in hoofdzaak tegen het z.i. onvoldoende vóóronderzoek gericht zijn.

Uit het vorenstaande blijkt, dat er thans vele onzekere factoren zijn, die de welvaart van Suriname in de toekomst kunnen bepalen. Het is te hopen, dat het tweede halfjaar meer licht in dezen zal schenken. Misschien vinden de olieprospectors in het district Nickerie inderdaad exploitabele kwantiteiten. Maar van een dergelijk gelukkig toeval mag niet alles afhankelijk zijn.

Paramaribo, juli 1956.

G. C. A. MULDER, B. Sc., Ps. D.

²⁾ Vol. 1, no. 6, blz. 145 e.v.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De liquiditeitspositie der bij de geldmarkt betrokken instanties bleef gedurende de verslagweek nog steeds krap.

Het Rijk slaagde er op het nippertje in de kwartaalsbetaling aan de gemeenten uit zijn saldo bij de Centrale Bank te financieren; per 30 juli resteerde van dit tegoed daarna nog een luttele f. 29 mln.

De banken, bij welke een groot deel van genoemde kwartaalsbetaling tijdelijk terecht kwam, konden hierdoor de grote ultimo-uitzetting van de bankbiljettencirculatie (die een nieuw hoogtepunt van f. 4.141 mln. bereikte) financieren en hun kasreserves tot ongeveer het verplichte niveau opvoeren. Ruim in hun middelen zaten de meeste hunner bepaald niet; met name konden zij zich niet de weelde veroorloven in noemenswaardige omvang bij de Agent à raison van 3 pCt. disconto per jaar driemaandspromessen te kopen.

Tenslotte zitten de laatste tijd ook de discontohandelaars zeer krap. Deze financieren — vnl. met opgenomen callgeld — een portefeuille schatkistpapier. Daar de banken momenteel slechts weinig op call uitzetten moeten genoemde handelaars nu meer dan „normaal” op De Nederlandsche Bank terugvallen, hetgeen uiteraard duur is. De schaarste aan daggeld blijkt overigens uit het feit, dat bij een officiële notering van nog steeds 1½ pCt., niet-officieel voor dit krediet wel 2 1/8 à 2 1/4 pCt. wordt betaald.

De kapitaalmarkt.

Het beeld van de aandelenmarkt werd de gehele week

¹⁾ Zie: „E.-S.B.”, 1955, blz. 1005 e.v.

beheerst door de Suez-kanaal kwestie. Na de eerste schrik meende men in Amsterdam aanvankelijk, dat het met de gevolgen dezer affaire wel zou loslopen, maar al spoedig deden de militaire voorbereidingen in Groot-Brittannië en Frankrijk, alsmede de houding van Wallstreet roet in het eten. Op deze laatste beurs steeg weliswaar het gemiddelde aandelenkoersniveau, doch juist de petroleumaandelen, en daarbij in het bijzonder aandelen Koninklijke, vormden hierop een uitzondering. Per saldo daalde het Amsterdamse hoofdfonds hierdoor gedurende de verslagweek met 44 punten. Waren het de vorige maanden vooral de buitenlandse aankopen, die de koers van dit fonds omhoog hadden gegaagd, thans trad de keerzijde van de medaille in de vorm van buitenlands aanbod aan het licht. Zoals uit onderstaande indexcijfers blijkt, werd de koersdaling in alle andere sectoren overgenomen; uiteraard was de daling het sterkst bij de „internationals”.

Op de obligatiemarkt bleef de rust geheel bewaard; het aantal koersdalingen overtrof wederom dat der koersstijgingen, maar beide waren slechts fractioneel.

Enige nieuwe obligatie-uitgiften, welke gedurende de verslagweek werden aangekondigd, weerspiegelen de klimaatwijziging op deze markt. De Rotterdamsche Scheepshypotheekbank geeft thans $4\frac{1}{2}$ pCt. pandbrieven a pari uit. De Bank voor Nederlandsche Gemeenten biedt f. 10 mln. obligaties met een gemiddelde looptijd van ca. 20 jaar a pari aan. Deze emissie — waarvan de voorwaarden overeenkomen met die van het rentegamma — wordt in beurskringen als een proefballon beschouwd. Enerzijds menen sommigen, dat slechts een hogere rente dan $4\frac{1}{4}$ pCt. (resp. een lagere emissiekoers) het bij de beleggers zal doen, anderzijds zien anderen aantrekkelijkheid in het feit, dat bij deze lening de eerste tien jaar vervroegde aflossing verboden is. De vraag, of het rentegamma het, evenals in 1951/52, zal houden is hierbij uiteraard van grote betekenis.

Een bijzonder type obligatie, nl. een middellange, wordt aangeboden door de nieuwe Mij. voor Middellang Crediet, onder garantie van de Amsterdamsche Bank; uitgegeven worden f. 10 mln. obligaties met een gemiddelde looptijd van 8 jaar à 99 pCt.

Aand. indexcijfers A.N.P.-C.B.S. (1953=100)	20 juli 1956	27 juli 1956	3 aug. 1956
Algemeen	227,5	229,7	222,7
Internat. concerns	309,7	312,4	300,5
Industrie	168,4	170,4	168,9
Scheepvaart	168,5	171,3	168,7
Banken	147,0	147,5	145,1
Indon. aand.	125,0	126,8	121,8

Maatschappij voor Middellang Crediet N.V.

gevestigd te Amsterdam.

UITGIFTE

van

nom. f 10.000.000.- 4 pCt. 10-jarige obligatiën

voor hoofdsom en rente onvoorwaardelijk gegarandeerd door de

AMSTERDAMSCH E BANK N.V.,

in stukken van nom. f 1000.- aan toonder,

TOT DE KOERS VAN 99 pCt.

waarvan reeds nom. f 5.000.000.- obligatiën op inschrijvingsvoorwaarden zijn geplaatst.

De lening is aflosbaar a pari in 5 gelijke jaarlijkse termijnen telkens op 1 September, voor het eerst op 1 September 1962.

Vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing is toegestaan vanaf 1 September 1960, uitsluitend op 1 September en wel in het jaar 1960 tot de koers van 102 %, in de jaren 1961 en 1962 tot de koers van 101½ %, in het jaar 1963 tot de koers van 101 %, daarna a pari.

Ondergetekende deelt mede, dat de inschrijving op de resterende

nom. f 5.000.000.- 4 pCt. 10-jarige obligatiën

is opengesteld op

Vrijdag, 10 Augustus 1956

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur,

bij haar kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage, op de voorwaarden van het prospectus van uitgifte dd. 31 Juli 1956.

Exemplaren van het prospectus en inschrijvingsbiljetten zijn bij bovengenoemde kantoren verkrijgbaar.

Amsterdam, 31 Juli 1956.

AMSTERDAMSCH E BANK N.V.

Aandelen

Kon. Petroleum	871½	865	821
Unilever	424½	428½	418½
Philips	298½	306½	298
A.K.U.	257½	268	259½
Kon. N. Hoogovens	344	347½	338
Van Gelder Zn.	249½	254	248½
H.A.L.	186½	196½	195½
Amsterd. Rubber	93½	91	89
H.V.A.	118½	119½	115

Staatsfondsen

2½ pCt. N.W.S.	69 ¹⁵ / ₁₆	69	69 ⁵ / ₁₆
3-3½ pCt. 1947	92 ² / ₈	92 ² / ₈	92 ² / ₈
3½ pCt. 1955 I	91½	90½	91
3 pCt. Grootboek 1946	90 ⁷ / ₈	90 ⁷ / ₈	90 ¹¹ / ₁₆
3 pCt. Dollarlening	92 ² / ₈	92 ² / ₈	92

Diverse obligaties

3½ pCt. Gem. R'dam 1937 VI	95 ¹ / ₈	94 ¹ / ₂	94
3½ pCt. Bk. v. Ned. Gem. 1954 II/III	89 ¹ / ₁₆	88 ¹ / ₂	88
3½ pCt. Nederl. Spoorwegen	96	96 ¹ / ₈	96
3½ pCt. Philips 1948	96 ¹ / ₂	96 ¹ / ₈	95 ² / ₄
3½ pCt. Westl. Hyp. Bank	80 ¹ / ₄	88 ¹ / ₈	87 ¹ / ₂

J. C. BREZET.

N.V. BANK VOOR NEDERLANDSCHE GEMEENTEN

gevestigd te 's-Gravenhage

UITGIFTE VAN

f 10.000.000.— 4 1/4 pCt. 30-jarige Obligaties 1956

Grootte der stukken: nominaal f. 1000.— en f. 500.—.

Ondergetekende bericht, dat de inschrijving op bovengenoemde uitgifte zal zijn opengesteld op

VRIJDAG 10 AUGUSTUS 1956

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur

TOT DE KOERS VAN 100 pCt.

bij de kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage, voorzover in genoemde plaatsen gevestigd, van:

Rotterdamsche Bank N.V.
De Twentsche Bank N.V.
Amsterdamsche Bank N.V.
Heldring & Pierson
Incasso-Bank N.V.
Lippmann, Rosenthal & Co.
R. Mees & Zoonen
Nationale Handelsbank N.V.
Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.
H. Oyens & Zonen N.V.
Pierson & Co.
Hope & Co.

alsmede ten kantore der Vennootschap

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 3 Augustus 1956.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten, alsmede, in beperkte mate, de statuten en het laatste jaarverslag, zijn bij bovenstaande inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

's-Gravenhage, 3 Augustus 1956.

N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten.

INTERIM-INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN ^{1) 2)}

1948 = 100	1955	jan. 1956	febr. 1956	mrt. 1956	april 1956	mei 1956
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	123	126	133	146	157	135
dierlijke	114	117	119	115	111	111
totaal	118	121	125	129	133	122
Grondstoffen voor:						
houtwaren	161	158	157	156	156	156
chem. produkten ..	121	123	128	130	129	129
textielwaren	133	139	131	131	131	130
leer- en leerwaren ..	113	116	115	116	118	117
metaalwaren	157	167	169	169	169	166
papier	119	125	125	125	125	125
hulpstoffen	186	194	194	195	197	198
totaal	160	165	166	167	168	167
Afgewerkte produkten:						
glas, aardewerk enz. ..	158	169	161	161	161	161
houtwaren	116	116	116	116	117	117
chem. produkten	126	126	126	127	127	126
textielwaren	137	130	130	130	130	131
leer- en rubberwaren ..	136	138	138	137	137	136
papierwaren	150	150	150	150	149	148
metaalwaren	147	152	152	153	153	153
gefabriceerde voedings- en genotmiddelen ..	133	131	131	132	132	133
overige produkten	156	153	143	146	152	154
totaal	137	135	135	135	136	136
Algemeen indexcijfer	137	138	139	140	142	139

¹⁾ Ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

²⁾ De wegingscoëfficiënten zijn vastgesteld overeenkomstig de verhoudingen in 1948.

vacatures

INTERNATIONALE GROOTHANDELS- ONDERNEMING TE ROTTERDAM

vraagt een

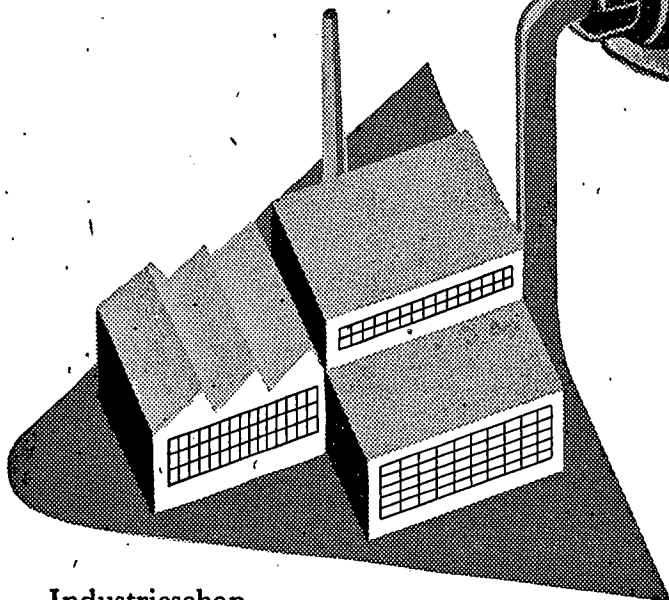
INTERNE ACCOUNTANT

bij voorkeur bekend met het internationale betalingsverkeer.

Voor een kandidaat met veel ambities zijn, na gebleken geschiktheid, goede promotiekansen aanwezig.

*Uitvoerige sollicitaties onder letter MRH,
Adv.-Bur. Nijgh & van Ditmar, Rotterdam.*

Zet Uw industrie neer

in de

kanaalstreek!

Langs het Stadskanaal bieden zes gemeenten U industrie-terrein en een niet-overvoerde arbeidsmarkt. Er is bouwrijpe grond, waar riolering, gas- en stroomleidingen reeds aanwezig zijn. De bouwpremie bedraagt 25 %!

Uitstekende verkeersverbindingen, goed onderwijs, de mogelijkheid voor gezonde recreatie . . . dat alles bieden deze plaatsen U en Uw staf.

Een uitvoerige documentatie omtrent de industriële vestigingsfactoren in de Kanaalstreek wordt U op aanvraag gaarne gezonden. Stel U daarvoor in verbinding met het Industrieschap „De Kanaalstreek”.

Gemeentehuis Stadskanaal. Tel. 28 en 125.

Industrieschap

'de kanaalstreek'

GASSELTERNIJVEEN • STADSKANAAL • NW. BUIJEN
MUSSELKANAAL • VALTHERMOND • TER-APEL

GEMEENTE ROTTERDAM

Bij de Reinigings-, Ontsmettings-, Transport- en Brandweerdienst kan een

bedrijfseconoom

worden geplaatst, die belast zal worden met problemen van interne bedrijfsorganisatie en personeelsaangelegenheden.

Vereist: Grondige bedrijfseconomische en administratieve opleiding (ec. drs. of daarmee gelijk te stellen opleiding), alsmede enige ervaring op het gebied van toegepaste bedrijfseconomie.

Leeftijd bij voorkeur 30-35 jaar.

Aanstelling zal geschieden in de rang van administratief hoofdambtenaar (salarisgrenzen f 8.430,- - f 10.470,-, de a.s. algemene salarisverhoging v/h. gemeentepersoneel niet inbegrepen).

Aan gehuwden worden in het algemeen de reis- of pensioenkosten en verhuiskosten vergoed.

Sollicitaties te richten tot Burgemeester en Wethouders en in te zenden aan het bureau Personeelvoorziening, kamer 331, stadhuis, Rotterdam, binnen 14 dagen na deze oproep onder no. 314.

Maak gebruik van de rubriek

„VACATURES”

voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies. Het aantal reacties, dat deze annonces ten gevolge hebben, is doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk: omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert!

Voor Uw effecten, eigendomsbewijzen, diploma's, polissen, sieraden en andere voorwerpen van waarde, verkrijgt U een veilige bergplaats door het huren van een **safe-loket** in onze brand- en inbraakvrije kluisen. De kosten zijn gering.

Wij geven U gaarne alle gewenste inlichtingen.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

90 KANTOREN IN NEDERLAND